

ГОДИШЕН ИЗВЕШТАЈ ЗА РАБОТЕЊЕТО

1. ЈАНУАРИ - 31. ДЕКЕМВРИ 2020 ГОДИНА

јануари 2021 год.

НАКРАТКО

2020 година е 16-та година во работењето на ЦГК и трета година од спроведувањето на тековниот петгодишен Стратешки план за работењето (2018-2022).

И годинава продолжи динамичното работење од претходните години, за што зборуваат следниве сумирани резултати:

- » спроведени се 14 истражувања;
- » изработени се и објавени 8 бази на отворени податоци;
- » директно се мониторирали 245 тендери;
- » анализирани се 769 тендери;
- » организирани се 17 обуки, работилници, конференции и дебати со повеќе од 350 учесници;
- » спроведени се две анкети со договорни органи и со економски оператори за јавни набавки;
- » издадени се и дистрибуирани 10 публикации (извештаи, анализи и документи за јавни политики) во повеќе од 1000 примероци, а се достапни и во електронска форма;
- » извештаите, препораките, истражувањата и прирачниците на ЦГК се преземени 131.531 пат од интернет страницата www.ccc.org.mk;
- » специјализираниот веб-портал на ЦГК opendata.mk има 17.221 посети;
- » препорачани се стотина конкретни мерки за потранспарентно работење и за намалување на просторот за корупција;
- » објавени се 785 новинарски текстови врз основа на нашите активности и резултатите од нивното спроведување во голем број медиуми во земјава;
- » резултатите и препораките од мониторингот на јавни набавки се преземени и цитирани во извештаи на неколку меѓународни организации.

Во 2020 година продолжи редовниот мониторинг на јавните набавки во земјава, со укажување на слабостите и проблемите во системот на јавни набавки и со предлагање мерки за намалување на можностите за злоупотреби и на просторот за корупција.

Докажаната методологија според која ЦГК веќе 12-та година го спроведува мониторингот на јавните набавки претставува основа за спроведување на слични активности на регионално ниво, односно во рамките на проектот „Балкан Тендер Воч“ за мониторинг на јавните набавки во земјите од Западен Балкан.

Во сферата на јавните набавки, истовремено со активностите на системско ниво, ЦГК спроведува и активности за утврдување на транспарентноста, отчетноста и интегритетот во јавните набавки на институционално ниво. Годинава, се истражуваа и анализираа овие аспекти кај јавните претпријатија и акционерските друштва во државна сопственост, односно кај државните претпријатија во земјава основани од Владата и од општините.

Во текот на 2020 година, како итен одговор на зголемите ризици од корупција при итните набавки на средства за заштита од КОВИД-19, ЦГК од самиот почеток на кризата во март 2020 година отпочна и спроведуваше ад-хок мониторинг на јавните набавки поврзани со корона вирусот. Како резултат беа објавени три периодични извештаи и бази на податоци на итните договори, еден сумарен извештај и документ за јавни политики во кои се детектирани слабостите на овие набавки, ризиците од корупција и се предложени мерки за надминување на проблемите за време на овие набавки, но и за идните набавки во услови на криза.

Во другата главна област на делување – полето на унапредување на капацитетите на новинарите и медиумите, во 2020 година продолжија значајни активности за зајакнување на истражувачкото новинарство и соработката меѓу медиумите и невладините организации во остварување на нивната заедничка општествена улога. Продолжи и редовното асистирање на новинарите при нивните истражувања на корупцијата и трошењето јавни пари.

ЦГК и годинава спроведе серија истражувања за важни појави, прашања и области за натамошно користење на новинарите и невладините организации, а кои се објавуваат во отворен формат на веб-порталот www.opendata.mk што овозможува нивна натамошна употреба.

Кризата поврзана со коронавирусот која почна во март 2020 година и траеше во текот на целата година не влијаеше позначајно врз квалитетот и планираното спроведување на активностите. ЦГК направи соодветни прилагодувања кои главно се однесуваа на: начинот и формата на одржувањето на настаните кои главно се одржуваа во хибридна форма, односно комбинација со настап на модераторите и панелистите во живо а на учесниците онлајн; прилагодување на организацијата и начинот на работа на вработените преку воведување на наизменично сменско работење во тимови а работа од канцеларија и од дома; промена на методите и начините на прибирање податоци и спроведување на истражувањата и консултациите со конституентите и засегнатите страни преку нивно одржување онлајн и со примена на електронски средства.

Инаку, активностите на ЦГК во 2019 година се спроведуваа во рамките на осум проекти, финансиски поддржани од: Европската Унија, УСАИД Македонија, Швајцарската агенција за развој и соработка и Кралството Холандија, а кои се спроведуваат самостојно или во партнерство со неколку невладини организации од земјата.

Подетални информации за проектите, донаторите, партнерите, спроведувањето, активностите, резултатите и постигнувањата можат да се добијат и на www.ccc.org.mk.

ЗА НАС

Центарот за граѓански комуникации (ЦГК) е основан во април 2005 година како невладино, непрофитно и непартиско здружение на граѓани. Во своето досегашно дејствување ЦГК ја фокусира својата работа врз две групи од меѓусебно поврзани активности: (1) мониторинг на државните институции и врз основа на тоа, препорачување мерки и политики за унапредување на работењето и за намалување на просторот за корупција и (2) унапредување на способноста на новинарите и на посебната улога на медиумите и на невладините организации во борбата против корупцијата и зголемувањето на транспарентноста, одговорноста и отчетноста на државните институции.

Во оваа насока ЦГК досега има изработено и предложено неколку стотини конкретни препораки за преземање мерки за унапредување на регулативата и практиката во насока на потранспарентно, поотчетно и поодговорно работење на централната и на локалните власти, има обучено повеќе од петстотини новинари од националните и од локалните медиуми за истражување и известување за корупција и претставници на граѓански организации, а има изработено, спроведено и објавено повеќе од двесте истражувања, анализи и прирачници.

Претставници на ЦГК редовно учествуваат на работилници и во експертски групи за креирање стратегии и мерки за борба против корупцијата и за други прашања од областите на делување на ЦГК.

Активностите на ЦГК се насочени кон вработените во државните институции и органи на централно и на локално ниво, кон новинарите, бизнисмените и нивните здруженија, кон претставниците на невладините организации, како и кон граѓаните на локално и на централно ниво, како крајни корисници на резултатите од делувањето на организацијата.

Персоналот на ЦГК во 2020 година броеше осуммина вработени и неколку постојани соработници – експерти од сферите на делување на ЦГК. Органите на управувањето и раководењето на ЦГК ги вклучуваат Собранието на здружението, Извршниот одбор и претседателот на здружението.

ВИЗИЈА НА ЦГК	МИСИЈА НА ЦГК	СТРАТЕШКИ ПРИОРИТЕТИ (2018-2022)
ЦГК е докажан општествен чинител во демократизација на македонското општество, подобро информирање на граѓаните и транспарентно и одговорно владеење.	ЦГК ја развива и подобрува комуникацијата помеѓу сите општествени фактори во Република Македонија за процесите од пошироко значење. Ги мониторира, анализира и јакне општествените процеси во земјата и регионот во делот на антикорупција и добро владеење, евроинтеграција, медиуми и економски развој.	• Антикорупција и добро владеење; • Медиуми; • Евроинтеграција; • Економски развој и • Градење капацитети на организацијата и долгорочна финансиска одржливост.

ПРОЕКТНИ АКТИВНОСТИ И ОСТВАРУВАЊА

Мониторинг на јавните набавки (2008-2022), во овој период финансиски поддржан од Програмата за граѓанско учество, финансирана од УСАИД Македонија (2018-2021)

Преку директно следење на јавните набавки се детектираат основните слабости во спроведувањето на тендерите и се препорачуваат конкретни мерки за надминување на проблемите, на нерационалното трошење на јавните пари и за стеснување на просторот за корупција.

Во текот на 2020 година:

- » Директно се мониторирали 120 тендери спроведени од државни институции на национално и на локално ниво;
- » Објавени се два детални извештаи од мониторингот на јавните набавки со преглед на состојбата, детектирани слабости и простор за злоупотреба и корупција во јавните набавки;
- » Препорачани се низа конкретни мерки што треба да се преземат за унапредување на системот на јавни набавки во земјава, било за промени во регулативата или за начинот на спроведувањето на јавните набавки;
- » Изработена е анализа на жалбените постапки во јавните набавки;
- » Спроведена е анкета на јавното мислење меѓу фирмите-учеснички на постапките за јавни набавки за проценка на нивното искуство од учество на тендерите.

Покрај активностите поврзани со мониторингот на јавните набавки, во рамките на стратешката поддршка од Програмата за граѓанско учество спроведени се и следниве позначајни активности:

- » Спроведено е истражување и изработено е рангирање на 97 институции (Влада, министерства, Собрание на РМ и општини и Градот Скопје) според нивото на Активната транспарентност, која стана главен критериум за мерење на транспарентноста на државните институции во земјава така што информациите од активната транспарентност станаа задолжителни за објавување во новиот Закон за слободен пристап до информациите од јавен карактер, во Стратегијата за транспарентност на Владата (2019-2021), како и во Акцискиот план за Отвореното владино партнерство 2018-2020.
- » Спроведени и објавени се шест истражувања за важни прашања за животот и работењето на граѓаните, проследени со бази на отворени податоци на веб-порталот www.opendata.mk како платформа на која се објавуваат истражувањата и базите на податоци изработени од ЦГК, со цел да бидат достапни и полесно разбрани од поширок круг граѓани.
- » Асистирани се 14 истражувачки новинари за време на нивните истражувања и известувања за корупција и за трошење на јавните пари.

Зајакнување на интегритетот и намалување на корупцијата во јавниот и приватниот бизнис-сектор, проект финансиран од Европската Унија во рамките на програмата на ЕУ за поддршка на организациите од граѓанското општество во рамките на Civil Society Facility Action 2016-2017 (2018-2021)

Проектот опфаќа активности за зајакнување на влијанието на граѓанското општество врз намалување на корупцијата во бизнис-секторот, преку подобрување на транспарентноста, отчетноста и интегритетот на државните претпријатија и зголемување на учеството на приватниот сектор во борбата против корупцијата.

Во текот на 2020 година:

- » Изработена е и ставена е на располагање на државните претпријатија Алатка за проценка на ризиците од корупција и механизмите за обезбедување на интегритет во овие претпријатија;
- » Проценети се транспарентноста и отчетноста на државните претпријатија преку мерење на степенот на почитување на стандардите кои се изработени врз основа на анализа на релевантната законска регулатива и меѓународни препораки;
- » Изработени се препораки за законски измени и репери за добри практики за зголемување на транспарентноста, отчетноста и интегритетот на државните претпријатија;
- » 50 претставници на главните вклучени страни од целата земја се консултирани на три работилници за сферите подложни на корупција во локалните јавни претпријатија во нивните средини на живеење и делување;
- » Функционална е претходно воспоставената платформа за јавно-приватен дијалог во борбата против корупцијата;
- » Воспоставено е јадро од граѓански организации од целата земја за застапување кои спроведуваат истражувања и мониторинг за да ги зајакнат своите активности за намалување на корупцијата во бизнис-секторот;
- » Преку партнерските организации спроведено е истражување и изработена е анализа на финансиското работење на 30-те најголеми државни претпријатија во земјата; зајакнати се капацитетите за борба против корупцијата преку обука на повеќе од 200 претставници на бизнис-секторот и изработена е и пуштена во примена онлајн платформа за поддршка на напорите на бизнис-секторот за намалување на корупцијата и зголемување на интегритетот во работењето.

Проектот се спроведува во партнерство со Конект и Здружението на даночни советници.

Балкан тендер воч – проект финансиран од ЕУ преку Програмата за „Консолидирање на тематски регионални мрежи на организации од граѓанското општество“ (2018-2022)

Проектот го зголемува влијанието на граѓанското општество од земјите од Западниот Балкан врз антикорупциските политики и практики за време на целиот циклус на јавни набавки, со искористување на евроинтеграцијата како трансформативна агенда.

Во текот на 2020 година:

- » Спроведен е директен и длабочински мониторинг на повеќе од 100 тендери, за проценка на ризиците од корупција во секоја од фазите во циклусот на јавни набавки, вклучувајќи 22 тендери од Северна Македонија;
- » Изготвени и објавени се годишни извештаи во сенка врз основа на докази за состојбата на работите и напредокот во јавните набавки во пет земји од Западен Балкан, вклучувајќи ја и Северна Македонија;
- » Обезбедени се детална проценка на ранливоста на корупцијата во системите за јавни набавки и препораки за надминување на идентификуваните проблеми за Владите и другите засегнати страни, вклучително и за Северна Македонија;
- » Спроведени се консултации со повеќе од 50 претставници на сите вклучени страни во Северна Македонија за проценка на состојбата со спроведувањето на новиот Закон за јавните набавки;
- » Доделена е финансиска поддршка за десетина локални граѓански организации, вклучително и две од Северна Македонија, за истражување на корупцијата во јавните набавки на локално ниво, во нивните средини на делување.

Проектот се спроведува во партнерство: Фондацијата за отворено општество Србија (како водечка организација), Фондот отворено општество Босна и Херцеговина, Косовската Фондација за отворено општество и Мрежата за афирмација на НВО секторот - МАНС, Црна Гора.

Кон отчетни јавни претпријатија – проект во рамките на програмата МАТРА со финансиска поддршка од Кралството Холандија (2020-2021)

Проектот ја намалува корупцијата во јавните набавки во државните претпријатија преку идентификување на слабостите и спроведување мерки за нивно решавање.

Во текот на 2020 година:

- » Мапирани се ризиците за корупција во сите фази на јавните набавки како дел од длабинска анализа на 167 тендерски постапки спроведени од 37 вклучени претпријатија (основани од централната власт и од четири локални самоуправи: Скопје, Кавадарци, Струга и Гостивар).
- » Анализирани се податоците од сите 3.342 постапки за набавки на овие 37 претпријатија во 2019 година, во вкупна вредност од 15,2 милијарди денари, односно 247 милиони евра.
- » За изработка т.н. Индекс на рационалност во кој се споредуваат цените по кои различни институции набавиле сосема исти производи и услуги, анализирани се тендерите на овие институции во текот на 2017, 2018 и 2019 година за набавка на електрична енергија, хартија за печатење, нафтени деривати, физичко обезбедување на објекти и агенциски услуги за привремени вработувања.
- » Спроведени се мапирање на ризиците од корупција и проценка на нивните капацитети за спроведување на јавните набавки за секое од вклучените 37 претпријатија одделно, врз основа на индивидуални интервјуа со вработените одговорни за спроведување на јавните набавки.

ДРУГИ ПРОЕКТНИ АКТИВНОСТИ

Дијалог со граѓанските организации – Платформа за структурно учество во ЕУ интеграциите, проект финансиран од Европската Унија во рамките на Програмата за поддршка на граѓанското општество за механизам за секторско вмрежување (2019-2022)

Проектот овозможува суштинско и структурно учество на граѓанското општество, кое ги изразува ставовите на граѓаните, со цел да влијае на клучните секторски реформи во процесот на пристапување кон ЕУ.

Во текот на 2020 година:

- » Изработени се извештаи во сенка за работењето и ефектите од работењето на три секторски работни групи: за управување со јавните финансии, за транспорт и за конкурентност и иновативност, како дел од вкупно 11 извештаи во сенка изработени во рамките на проектот од сите вклучени партнерски организации;
- » Учество и соработка во осмислувањето и спроведувањето на следниве активности:
  - Изработка и објавување на шест документи за јавни политики за прашања од важност за потребните реформи и за подобро разбирање на процесот на пристапување кон ЕУ;
  - Истражување за учеството на граѓанското општество во процесот на пристапување кон ЕУ;
  - Консултативна средба и конференција за промоција на извештаите и за важноста на учеството на граѓанските организации во механизмите и процесите на пристапување на земјата кон ЕУ.

Проектот се спроведува во партнерство со Фондацијата Отворено општество - Македонија (како водечка организација), Реактор – Истражување во акција и Евротинк – Центар за европски стратегии.

Намалување на корупцијата во образованието и здравството на локално ниво – Регионален проект за поддршка за НВО за примена на методологија за мониторинг на јавни набавки врз основа на клучни индикатори за проценка на корупција и незаконски постапувања во трошењето на јавните пари, финансиран од Фондациите за отворено општество (2020)

Проектот ги зајакна капацитетите на локалните невладини организации преку обуки, менторство и соработка со антикорупциски организации со искуство во областа на јавните набавки и ги засили нивните антикорупциски активности во јавните набавки од областите – здравство и образование.

Во текот на 2020 година:

- » Одржани се низа средби, обуки, работилници и менторска поддршка на две локални организации: Станица Пет од Прилеп и Центар на заедницата на општина Струга за нивните истражувања на корупцијата во здравството и образованието кои спроведоа конкретни истражувања и јавни акции за експонирање на проблемот со корупцијата во овие две области во нивните локални средини, како и за посочување кон конкретни решенија за итно подобрување на состојбата со корупцијата и негативните ефекти од неа.
- » Изработен е извештај од мониторингот на јавните набавки на избрани институции од Струга и Прилеп – вклучени во истражувањето со наоди кои се детектирани како критични точки и ризици од корупција и можни злоупотреби и препораки за нивно надминување, како основа за идно делување на локалните организации.

Поддршка на процесот на ко-креирање на Националниот акциски план за Отвореното владино партнерство 2021-2023 – Проект финансиран од Мултидонаторскиот фонд на Светска банка за поддршка на земјите-членки и локалните субјекти кои учествуваат во Отвореното владино партнерство (2020-2021)

Проектот го засилување на процесот на ко-креирање на Акцискиот план за ОВП 2021-2023 за да се обезбедат поамбициозни заложби, подобрување на дизајнот и амбициозноста на Акцискиот план, преку насочени тематски консултации и (онлајн) работилници; подобрување на квалитетот на ангажманот и дијалогот за ко-креирање, преку ангажирање на нови претставници на Владата, ангажирање на Мрежата на граѓански организации за ОВП и меѓународни партнери; вложување на посебни напори за да се допре до недоволно застапените групи, вклучувајќи жени, млади и ромска заедница; зајакнување на процесот за разгледување и приоритизирање на заложбите, преку развој на сериозни критериуми и систематски пристап и обезбедување на аргументиран одговор на сите засегнати страни кои придонесуваат во процесот на ко-креирање, како и обезбедување на следење и мониторинг на усвоениот Акциски план преку работните групи на Мрежата на граѓански организации за ОВП.

Во 2020 година:

- » ЦГК активно учествуваше во формирањето и во работата на Мрежата на граѓански организации за ОВП и во Советот за координација и следење на процесот на ОВП и Националниот акциски план 2018-2020;
- » ЦГК ја модерира работата за изработка на Акцискиот план 2021-2023 за приоритетната област Транспарентност, отчетност, проактивност и инклузивност;
- » ЦГК учествуваше во Работната група за изработка на критериуми за оценување на релевантноста и поврзаноста на заложбите од процесот на ко-креирање на Акцискиот план за Отворено владино партнерство со начелата на отворено владино партнерство;
- » ЦГК учествува во процесот на координација и поддршка во изработката на Акцискиот план 2021-2023 што го обезбедува Тимот за поддршка на Секретаријатот на ОВП.

Проектот се спроведува во партнерство со Фондацијата Отворено општество Македонија (како водечка организација) и Здружението за еманципација, солидарност и еднаквост на жените (ЕСЕ) од Скопје.